

INFORMACJA

o posiedzeniu   **Komisji Praw Człowieka i Praworządności**

nr posiedzenia: **4**

data posiedzenia: **18 stycznia 2024 r.**

Porządek posiedzenia:

1. Rozpatrzenie „Informacji o działalności Rzecznika Praw Obywatelskich w 2022 roku wraz z uwagami o stanie przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela” (druk senacki nr 14).

Posiedzeniu przewodniczył:

przewodniczący komisji Marcin Karpiński.

W posiedzeniu uczestniczyli:

senatorowie członkowie komisji:

Grzegorz Fedorowicz, Marcin Karpiński, Marek Komorowski, Barbara Zdrojewska,

goście, m.in.:

rzecznik praw obywatelskich Marcin Wiącek ze współpracownikami.

Ad 1.

„Informację o działalności Rzecznika Praw Obywatelskich w 2022 roku wraz z uwagami o stanie przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela” przedstawił rzecznik praw obywatelskich Marcin Wiącek. Omówił dane statystyczne związane z pracą jego urzędu. W 2022 r. do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO) wpłynęło 75 239 spraw. Spraw nowych było 24 418, a odpowiedzi w sprawach podjętych przez RPO – 16 362. W 2022 r. w Biurze RPO przyjęto 1391 interesantów i przeprowadzono 35 500 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Rzecznik korzystał też ze środków procesowych służących ochronie wolności lub praw. Złożył 3 wnioski do Trybunału Konstytucyjnego, przystąpił też do 21 postępowań zainicjowanych przed Trybunałem Konstytucyjnym przez inne podmioty. Złożył 88 kasacji i skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego, 26 skarg nadzwyczajnych do Sądu Najwyższego, 16 skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego, 23 skargi do wojewódzkich sądów administracyjnych, 2 wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów prawa, przystąpił też do 33 postępowań sądowych i do 8 postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Rzecznik praw obywatelskich Marcin Wiącek podkreślił, że 2022 r. był kolejnym już rokiem, w którym wpłynęło najwięcej wniosków w historii funkcjonowania urzędu RPO. Wynikało to m.in. z ogłoszenia stanu epidemii, którego bezpośrednimi następstwami w sferze prawa były istotne zmiany dotyczące funkcjonowania instytucji publicznych, nagłe i niespodziewane zmiany obowiązujących przepisów, a także wynikające z nich ograniczenia podstawowych

wolności i praw człowieka. W 2022 r. pojawiły się ponadto nowe kategorie spraw, w których wnioskodawcy zwracali się do RPO. Po agresji wojsk rosyjskich na Ukrainę zwiększyła się liczba wniosków obywateli Ukrainy poszukujących schronienia na terenie Polski, a także obywateli polskich udzielających takiego schronienia. Wprowadzone w pośpiechu zmiany w zakresie prawa podatkowego (Polski Ład) spowodowały zwiększony napływ wniosków od podatników, którzy kwestionowali przyjęte rozwiązania albo nie potrafili odnaleźć się w nowej rzeczywistości podatkowej. Kolejna duża grupa wniosków z 2022 r. dotyczyła zmian w prawie karnym wykonawczym, postrzeganych przez wnioskodawców przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych jako nadmiernie ograniczające ich prawa lub wolności. W swoim wystąpieniu rzecznik Marcin Wiącek zwrócił także uwagę na szereg problemów, które muszą zostać rozwiązane. Mówił m.in. o kryzysie władzy sądowniczej, w tym niewykonywaniu wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, o ograniczeniu swobody orzecniczej sądu karnego, o konstrukcji skargi nadzwyczajnej do Sądu Nadzwyczajnej, statusie sędziów powoływanych od 2018 r. Zwracał również uwagę m.in. na to, że polskie prawo nie chroni wystarczająco obywateli przed naruszeniem ich prywatności przez organy prowadzące czynności operacyjno-rozpoznawcze. „Nadzór sądowy, który obowiązuje w przepisach prawa, np. w ustawie o Policji, nad tymi czynnościami, jest iluzoryczny, fasadowy i nieefektywny. To fundamentalny deficyt polskiego prawa” – podkreślił. Takie deficyty dotyczą również, w jego opinii, spraw osób z niepełnosprawnościami i w kryzysie bezdomności, a także kwestii równościowych.

Nad rozpatrywaną informacją przeprowadzono dyskusję.

Odpowiadając na pytanie senatora Grzegorza Fedorowicza o potrzeby budżetowe, rzecznik praw obywatelskich Marcin Wiącek ocenił, że ten budżet jest niewystarczający, np. w związku z przyznaniem nowych uprawnień. W dalszym ciągu nie został rozwiązany problem niewystarczającego finansowania pełnienia przez RPO funkcji krajowego mechanizmu prewencji. Prewencyjne wizytacje 79 miejsc pozbawienia wolności, podlegających sprawdzeniu w ramach krajowego mechanizmu prewencji, w 2022 r. przeprowadziło 10 pracowników. Tymczasem takich miejsc jest ok. 3800.

Przewodniczący komisji Marcin Karpiński podniósł kwestię przepisów stosowanych podczas pandemii COVID-19. Rzecznik praw obywatelskich Marcin Wiącek stwierdził, że regulacje dotyczące stanu zagrożenia epidemiologicznego – akty władz wykonawczych – naruszały standardy prawa. Aby tego uniknąć w przyszłości, powinny zostać opracowane nowe przepisy.

Konkluzja:

Komisja zapoznała się z „Informacją o działalności Rzecznika Praw Obywatelskich w 2022 roku wraz z uwagami o stanie przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela” (druk senacki nr 14).